BOOK REVIEW RECENZE KNIH

Plant Viruses, Unique and Intriguing Pathogens – A Textbook of Plant Virology

L. BOS

Backhuys Publishers Leiden, 1999, 358 s. ISBN 90-5782-012-9

Kniha „Rostlinné viry, jedineční a úchvatní patogeni – učebnice rostlinné virologie" má na odbornou publikaci a učebnici trochu nezvyklý název. Snad proto, aby upozornil, že se jedná o publikaci vskutku mimořádnou a potřebnou. Autor, Dr. Lute Bos, dlouholetý pracovník Research Institute for Plant Protection (IPO-DLO) v nizozemském Wageningen, je přední světový virolog s mimořádným přehledem v oboru a pedagogickou praxí a kniha je završením jeho celoživotní práce. Původní vydání z roku 1983, následované dvěma koedicemi v Indii a překladem v Indonézii, které bylo přijato velmi kladně, Dr. Bos přepracoval a doplnil.

Kniha je členěna do 13 kapitol, doplněných dvěma přílohami a rejstříkem. První kapitola (*Úvod*), definuje předmět a obsahy jednotlivých kapitol, jejichž atraktivní názvy vhodně shrnují spektrum problémů. Druhá kapitola *Od objevu viru k virologii* je poutavým historickým přehledem zakončeným definicí Kochových postulátů pro virologii, objevem virům podobných organismů (fytoplazmy, rickettsie) a stručnou charakteristikou viroidů, satelitních virů a satelitních RNA. Následující tři kapitoly pojednávají o virech *in vivo*. Kapitola *Viry jako původci chorob* popisuje vznik onemocnění, příznaky virových chorob, poruchy připomínající virové choroby, variabilitu symptomů a interakce virů. Čtvrtá kapitola nazvaná *Viry jako přenosná agens* pojednává o všech způsobech přenosu viru, vektory a vodní řasy nevyjímaje. Pátá kapitola *Viry jako fyzikálně-chemické částice* shrnuje znalosti o chemických vlastnostech a stavbě virionů. V šesté kapitole *Sérologie a elektronová mikroskopie* jsou přehledně uvedeny sérologické a elektronmikroskopické techniky. Kapitola *Viry jako balíčky genetické informace* je srozumitelným výkladem o virech z pohledu molekulární biologie. Pojednává o virových nukleových kyselinách a proteinech, jejich významu při replikaci a šíření virových částic v rostlinách až po odpovědi na otázky „Co jsou viry a odkud pocházejí?". V osmé kapitole (*Řád z chaosu*) se čtenář seznámí s tím, jak mohou být viry charakterizovány podle svých vlastností, klasifikací a názvoslovím, evolucí virů i možnostmi jejich uchovávání. Devátá kapitola *Diagnóza chorob a rutinní detekce virů* je přehledem diagnostických a detekčních metod, včetně nejnovějších – molekulárně biologických. Desátá kapitola (*Ekologie virů*) se zabývá epidemiologií virů a jedenáctá (*Ekonomický význam virů*) ztrátami, které viry působí na rostlinách, a jejich hodnocením. Kapitola dvanáct (*Střety člověka s viry*) shrnuje možnosti ochrany proti virům u pěstitele, ozdravení a rezistentní šlechtění plodin a prevenci, včetně fytosanitárních opatření na úrovni států a mezinárodních organizací. Třináctá kapitola (*Epilog*) je kratičkým filozofickým zamyšlením fytopatologa nad komplexností přírody.

Příloha A je velmi užitečným a stručným přehledem nejnovějšího systému fytovirů, příloha B neocenitelným přehledem učebnic a bibliografií jak obecných, tak plodinově orientovaných, včetně přehledů virologických časopisů a periodik publikovaných v angličtině.

Kniha je velmi čtivá, přehledná a didakticky propracovaná, s řadou tabulek, obrázků a grafů, přijatelná rozsahem i cenou (68 EUR). Poskytuje vyčerpávající přehled včetně nejnovějších poznatků, ale nezabíhá do přílišných podrobností. Ty čtenář může nalézt v literárních odkazech na konci každé kapitoly. Autor vyplnil citelnou mezeru vzniklou zastaráním předchozích učebnic R. E. F. Matthews „Plant Virology" (3. vydání, 1991) či D. G. A. Walkey „Applied Plant Virology" (2. vydání, 1991). Lze ji vřele doporučit jako učebnici všem univerzitám a fytopatologům v České republice.

Knihu je možné objednat přímo na adrese Backhuys Publishers b.v., P.O. Box 321, 2300 AH Leiden, The Netherlands, fax: 0031 71 5171856, e-mail: backhuys@euronet.nl.

Josef Špak (České Budějovice)